

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม

นายปรีชา หนูคง

ลูกปัดมโนราห์

จังหวัดสงขลา

“ ในวันนี้การแสดงโนราห์ไม่ได้รับความนิยมเหมือนในอดีต เป็นเรื่องน่าเสียดายหากในอนาคตจะต้องสูญหายไป ผมจึงมุ่งมั่นสืบสาน และพัฒนาศิลปะลูกปัดโนราห์ให้มีความน่าสนใจ เพื่อสักวันที่คนรุ่นใหม่จะหันมาให้ความสนใจ และอยากรักษาสิ่งดีงามเหล่านี้ไว้ให้อยู่คู่ชาวภาคใต้ต่อไป ”

ชุดมโนราห์โบราณ (แบบทรงบัว) ลายข้าวหลามตัด

มโนราห์ หรือ โนรา เป็นชื่อศิลปะการแสดงพื้นเมืองทางภาคใต้ ที่ถูกสืบทอดต่อกันมานานนับหลายร้อยปี เป็นศิลปะการร่ายรำชั้นสูงที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี สันนิษฐานว่าการแสดงได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย โดยมีวัตถุประสงค์ในการร่ายรำเพื่อบูชาเทพทั้งสามพระองค์ตามความเชื่อโบราณ คือ พระอิศวร พระพรหม และพระนารายณ์ เครื่องแต่งกายในการแสดงจึงมีความคล้ายกับเครื่องทรงกษัตริย์ ในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการนำลูกปัดมาร้อยเป็นชุดเครื่องแต่งกายให้ชุดมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น

การร้อยลูกปัดเพื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องทรงโนรา ใช้สวมใส่แทนเสื้อผ้าเพื่อให้เกิดความสวยงามในการแสดง ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “เครื่องรูปปัด” เป็นการนำเอาลูกปัดหลากหลายสีมาเรียงร้อย เพื่อให้เกิดเป็นลวดลาย เช่น ลายลูกแก้ว ลายข้าวหลามตัด ลายดอกดวง ลายกนก เป็นต้น ในปัจจุบันมีการดัดแปลงการร้อยลูกปัดที่เคยทำเป็นชุดโนราเพื่อการแสดง ให้กลายเป็นสิ่งของเครื่องใช้นานาชนิดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น เช่น กระเป๋า ต่างหู เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ปิ่นปักผม หมวก เป็นต้น

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นายปรีชา หนูคง เกิดและเติบโตมาในท้องถิ่นภาคใต้ จึงได้เห็นวัฒนธรรมการแสดงโนรามาดังแต่ยังเป็นเด็ก จากผู้เป็นลุงและเป็นครูโนราที่ได้รับสมญานามว่า “โนรา ตันกระดุกอ่อน” และได้เห็นการแสดงโนราที่มีแพรวหลายในท้องถิ่น นายปรีชาจึงมีทั้งความผูกพันและความชอบเป็นพิเศษ ทั้งทางด้านการแสดงและด้านเครื่องแต่งกายอันวิจิตรที่ทำจากลูกปัดหลากสี จนได้มีโอกาสฝึกรำโนราอย่างจริงจังเมื่ออายุ 19 ปี จากการได้เข้าไปเป็นลูกศิษย์คณะมโนราห์ทิวา ศ.ประพันธ์ศิลป์ และโอกาสในครั้งนั้นเอง นอกเหนือจากจะให้ความรู้ในด้านการแสดงโนราแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นให้นายปรีชาได้เรียนรู้การร้อยลูกปัด เพื่อสร้างสรรค์ชุดโนราสำหรับสวมใส่ได้เองทุกชิ้นนับแต่นั้นมา

นายปรีชา ได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ชุดโนรามาจาก อาจารย์ถวิล เพชรโรจน์ ช่างฝีมือในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงทางด้านการทำชุดโนรา ในจังหวัดสงขลา นายปรีชาเริ่มฝึกการร้อยลูกปัดจากลายข้าวหลามตัด ซึ่งเป็นลายที่ค่อนข้างง่าย และต่อยอดเป็นลวดลายที่ยากขึ้น เช่น ลายลูกแก้ว ลายดอกดวง ลายกนก เป็นต้น จนมีทักษะความชำนาญสามารถร้อยลูกปัดเป็นลวดลายต่าง ๆ ออกมาได้ตามจินตนาการ และด้วยการที่นายปรีชามีความชื่นชอบในการร้อยลูกปัดเพื่อทำเป็นชุดโนราเป็นอย่างมากนี้เอง จึงตั้งใจพัฒนาฝีมือและสร้างสรรค์ผลงานจากลูกปัดโนราอย่างต่อเนื่อง นับเป็นคนพื้นถิ่นแดนใต้ที่มุ่งมั่นตั้งใจอนุรักษ์ สืบสานงานลูกปัดโนรา เอกลักษณ์งานพื้นถิ่นเอาไว้ และยังคงทำงานอยู่อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่า 17 ปีมาแล้ว

ชุดมโนราห์โบราณ (แบบทรงบัว) ลายข้าวหลามตัด

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

การร้อยลูกปัด เป็นงานศิลปะที่สะท้อนถึงทักษะฝีมือด้วยเทคนิคการร้อยเรียงลูกปัดที่ละเอียดด้วยมือให้ปรากฏเป็นลวดลายตามที่กำหนด เป็นภูมิปัญญาซึ่งกว่าจะแล้วเสร็จเป็นหนึ่งชุดต้องใช้ทักษะ ความอดทน และใช้สมาธิขั้นสูงในการจำแนกสีเส้นที่หลากหลายของลูกปัด โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตาไปพร้อมกัน และด้วยนายปรีชาที่มีความชื่นชอบในการร้อยลูกปัดเพื่อทำเป็นชุดโนรา จึงมีทักษะความชำนาญเป็นพิเศษในการร้อยลูกปัดหลากสีให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ โดยเฉพาะลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ในอดีต เช่น ลายข้าวหลามตัด ลายลูกแก้ว ลายดอกดวง และลายนก เป็นต้น ผลงานแต่ละชิ้นจึงทำได้อย่างโดดเด่นและสวยงาม

นายปรีชา มีความพิถีพิถันตั้งแต่การคัดเลือกลูกปัด มีความสามารถในการร้อยสอดได้ทันที โดยไม่ต้องร่างแบบลาย หรือกำหนดสีเส้นไว้ล่วงหน้า แต่สามารถร้อยเรียงเป็นลวดลายและสีเส้นต่าง ๆ ได้ทันที ทุกลวดลายล้วนถูกบันทึกอยู่ในหัวและถ่ายทอดออกมาด้วยสองมือของนายปรีชาอย่างชำนาญ ด้วยจินตนาการและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน โดยสามารถร้อยลูกปัดให้เป็นองค์ประกอบของเครื่องทรงโนราทุกชิ้นได้ตรงตามแบบโบราณทุกประการ

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

เอกลักษณ์ผลงานการร้อยลูกปัดโนราฝีมือนายปรีชา มีทั้งที่เป็นเครื่องทรงโนราตามแบบโบราณ และผลงานที่มีการปรับประยุกต์ทั้งที่มีขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่มาก ผลงานแต่ละชิ้นมีการจับคู่ให้ได้คู่สีที่มีความเหมาะสม เช่น สีแดงสีเขียวสีเหลือง สีชมพูสีเขียวสีขาว สีน้ำเงินสีแดงสีดำ เป็นต้น ใช้เทคนิคการร้อยจากสีอ่อนไล่ไปถึงสีเข้ม ใช้ลูกปัดขนาดเล็กสุดเพียง 2 มิลลิเมตร ผลงานจึงเกิดมิติได้อย่างสวยงาม

ผลงานจากการร้อยลูกปัดทุกชิ้นจะถูกเก็บซ่อนปมเชือกที่ร้อยได้อย่างเรียบเนียน และใช้เทคนิคการซ่อนปลายเชือกไว้อย่างแนบเนียนมากที่สุด จนดูเหมือนไร้รอยต่อ การสร้างสรรค์ผลงานเครื่องทรงโนรา 1 ชุด จะใช้ลูกปัดจำนวนกว่า 30 เจดสี ผลงานจึงดูมีมิติต่างจากช่างฝีมือคนอื่น ๆ ที่นิยมร้อยด้วยโทนสีเข้ม สลับสีกันเท่านั้น

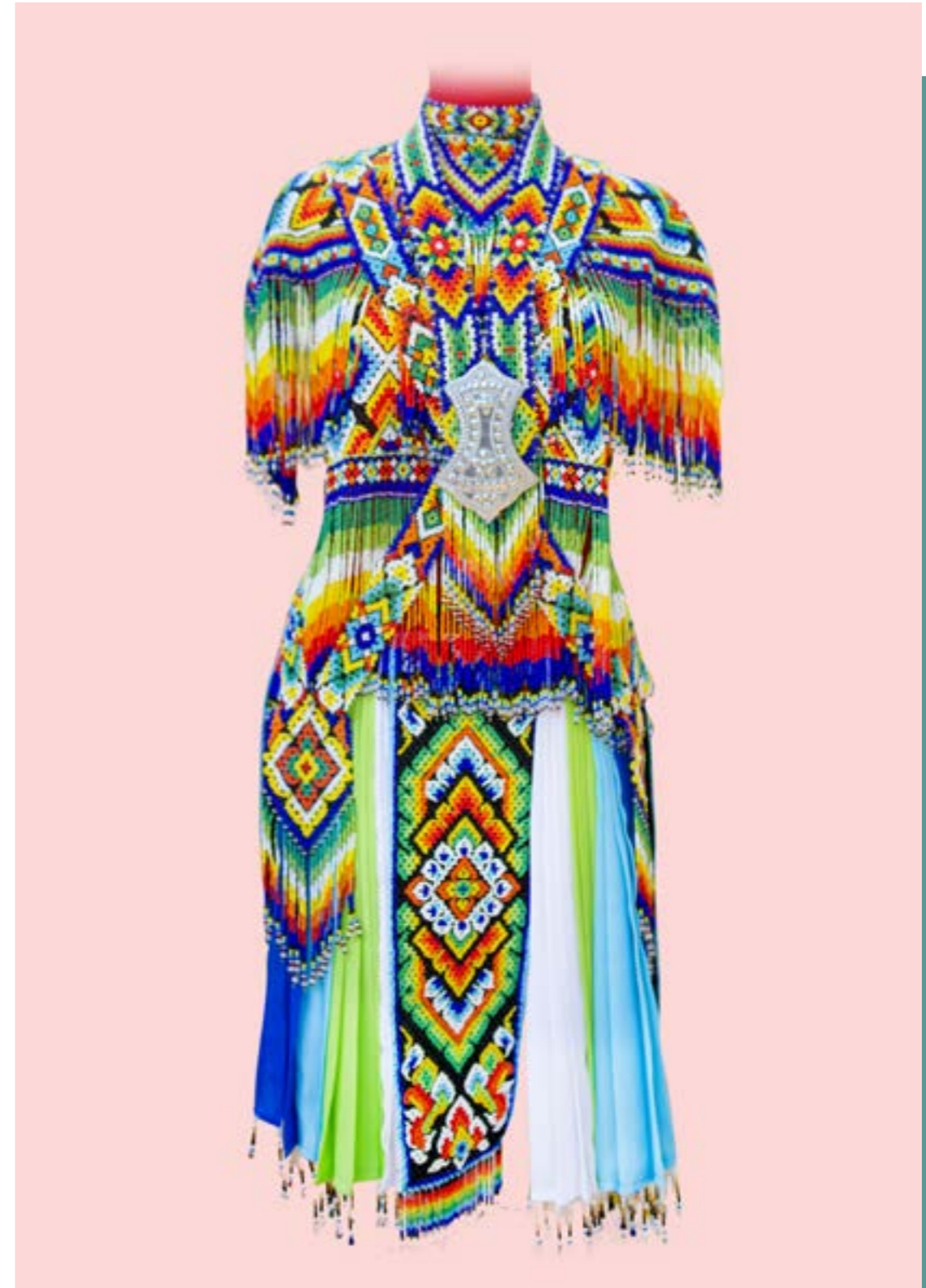
ผลงานจากการสร้างสรรค์ด้วยทักษะ ความชำนาญที่นายปรีชา มีความภาคภูมิใจที่สุด คือ ผลงานการร้อยลูกปัดโนราเป็นชุดนารีศรีเทพ ที่มีความยาวในการร้อยเชือกถึง 5 เมตร ใช้ในการประกวดมิสแกรนด์ จังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งนายปรีชาได้สร้างสรรค์ผลงานเพียงคนเดียวทั้งหมด โดยใช้เวลาเพียง 45 วัน จนเป็นผลงานชุดเครื่องแต่งกายที่มีความวิจิตร อลังการ

ปีก หรือหางหงส์ ลายข้าวหลามตัด

ปั้งคอ ลายลูกแก้วและลายกนก

ชุดมโนราห์ ลายไทยประยุกต์

กระเป๋าลายข้าวหลามตัดและลายลูกแก้ว

กระเป๋าลายลูกแก้ว

ปั้งคอ ลายดอกดวง

การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาผลงาน

ในปัจจุบันการแสดงโนราห์ไม่ได้รับความนิยมเหมือนในอดีต เหลือเพียงไม่กี่คณะที่ยังคงสืบสานการแสดงมโนราห์อยู่ ช่างฝีมือที่ทำเครื่องทรงโนราห์ก็เริ่มลดน้อยลงไปด้วย ทำให้นายปรีชา ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่และเป็นลูกหลานที่เติบโตในพื้นที่ถิ่นเล็งเห็นถึงปัญหา จึงมุ่งมั่นที่จะสืบสานการร้อยลูกปัดทำเครื่องทรงโนราห์เพื่อใช้ในการแสดง คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม แต่ก็พัฒนา ประยุกต์ สร้างสรรค์เป็นผลงานของตนเองให้สวยงามยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ปรับภาพลักษณ์ด้านสีสันให้แปลกสะดุดตา แต่ยังคงพัฒนาผลงานให้สามารถใช้งานได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สร้างสรรค์เป็นกระ

เป่า หมวก เข็มขัด ปิ่นปักผม สร้อยคอ พวงกุญแจ กำไล ชุดสำหรับตุ๊กตา เป็นต้น โดยสิ่งที่ยังคงไว้อย่างไม่ขาดหายคือเรื่องคุณภาพ ที่นายปรีชายังคงยึดมั่นทำทุกกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบด้วยมือเท่านั้น

นอกจากนี้แล้ว นายปรีชายังพร้อมทำหน้าที่เผยแพร่องค์ความรู้สู่ชุมชนอยู่เสมอ โดยมีทั้งนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้ความสนใจจำนวนมาก ซึ่งนายปรีชาเปิดสอน ถ่ายทอดทั้งเทคนิควิธีการ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพียงเพื่อต้องการให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโนราจะยังคงอยู่คู่ชาวภาคใต้สืบต่อไป

หมวก ลายข้าวหลามตัด

ปิ่นปักผม ลายข้าวหลามตัด

